

**SNEL
GELEERD
SLIM
ONLINE**

MARIA GENOVA

**PEPPER
BOOKS**

Nur 340-400/W062201
Bisac TRU011000 / COM060040
© MMXXII Pepper Books
© MMXXII Tekst: Maria Genova
Vormgever omslag: Sanneke Vlam, sproud.nl
Opmaak binnenwerk: Studio L.E.O.

Gebaseerd op waargebeurde verhalen.

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie
in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

Pepper Books is een imprint van Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

pepperbooks.nl
mariagenova.nl

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLIVERANCIER

Inhoud

Voorwoord	7
Deel 1	Opgelicht 9
Proloog	11
Hoofdstuk 1	Fraude 13
Hoofdstuk 2	Allemaal nep 16
Hoofdstuk 3	Een jonge geldezel. 19
Hoofdstuk 4	Dure schoenen. 22
Hoofdstuk 5	Valse advertenties. 25
Hoofdstuk 6	Online daten 28
Hoofdstuk 7	Vreemd verzoek 34
Hoofdstuk 8	Puzzelstukjes. 38
Hoofdstuk 9	Het telefoontje 45
Hoofdstuk 10	Bankpas doormidden 50
Hoofdstuk 11	Stiekem 56
Hoofdstuk 12	Eerlijk 59
Hoofdstuk 13	Uitgekookt 65
Hoofdstuk 14	De ontmaskering 69
Hoofdstuk 15	Medelijden 76
Hoofdstuk 16	In de rechtszaal 81
Hoofdstuk 17	Online 84
Nawoord	87
Deel 2	De feiten 89
Hoofdstuk 1	De kille cijfers 91
Hoofdstuk 2	Hoe cybercriminelen hun slachtoffers ompraten . . . 99
Hoofdstuk 3	Verhalen van slachtoffers 106
Hoofdstuk 4	De daders en de straffen 117
Hoofdstuk 5	Tips tegen hackers en online oplichters 122
Hoofdstuk 6	Test: feit of fabel. 145
Nawoord	173

Voorwoord

De cybercrimecijfers stijgen explosief. Steeds meer vijftigplussers worden slachtoffer. Vaak worden ze voor duizenden euro's opgelicht, soms voor honderdduizenden. Het grootste probleem is dat de criminelen op ontelbaar veel manieren te werk gaan en dat je onmogelijk op de hoogte kunt zijn van alle trucs. Maar als je er meer over weet, leer je ook oplichtingspraktijken herkennen waar je nog nooit van gehoord had.

Dit boek heb ik gebaseerd op waargebeurde verhalen. Na mijn lezingen over cybercrime, die ik bij bedrijven, overheidsorganisaties en bibliotheken door het hele land geef, krijg ik altijd veel verhalen van slachtoffers te horen. Meestal durven ze er niet openlijk over te vertellen, omdat ze zich schamen. Met dit boek hoop ik ook de schaamte te doorbreken. Alleen als we openlijk praten over wat we online meemaken, kunnen we elkaar waarschuwen en nieuwe slachtoffers voorkomen.

Veel leesplezier!

Maria Genova

Deel 1

Opgelicht

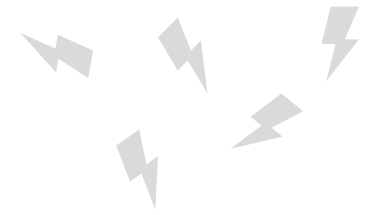
Proloog

Jack kijkt tevreden naar zijn banksaldo: ruim 100.000 euro erbij. Met dank aan al die onoplettende mensen online stroomt het geld binnen. Vooral ouderen maken grote bedragen over. Naïevelingen. Hoezo vertrouw je iemand op WhatsApp? Of op een datingsite? Dat kan iedereen zijn, hij heeft heus niet als enige een nepprofiel. Sterker nog: de laatste tijd krijgt hij steeds meer concurrentie.

Zijn nepsite van een bekend bedrijf met winkels door het hele land bleek een enorm succes. Ongelooflijk hoeveel mensen toehapten en spullen bestelden, van wasmachines tot telefoons. Helaas is de site inmiddels geblokkeerd, maar er zijn nog zo veel andere manieren om mensen geld afhandig te maken.

Geroutineerd verstuurt hij namens de Belastingdienst een e-mail naar honderden willekeurige ontvangers. Het is niet de meest geliefde organisatie, maar veel mensen zijn er als de kippen bij om op de bijlage te klikken. Zodra ze die openen, krijgt Jack toegang tot hun contacten en dan

stuurt hij al hun vrienden en kennissen hetzelfde virus. In een maand tijd heeft hij op deze manier al meer dan duizend computers onder controle gekregen. Sommige mensen bewaren al hun wachtwoorden in één document en noemen het dan ook nog 'Mijn wachtwoorden'. En dan later zeuren dat iemand in hun naam bij allerlei webshops spullen heeft besteld.

Hoofdstuk 1

Fraude

Een tijdje geleden kreeg Irene een bericht van haar dochter Sophia: Mam, ik heb mijn mobieltje per ongeluk mee gewassen. Ik had het te laat door en toen deed-ie niets meer.

Stom van haar, vond Irene, maar ja, dat soort dingen gebeuren nu eenmaal. Zoiets was haar zelf ook een keer overkomen met de autosleutel.

Irene sloeg het nieuwe nummer van haar dochter op in haar mobiel en daarna bleven ze een tijdje chatten. Uiteraard over de komende trouwerij van Sophia. Haar dochter was een beetje zenuwachtig. Ze maakte zich zorgen omdat op haar nieuwe mobiel het internetbankieren het nog niet deed en ze met spoed de rekening voor de catering moest betalen.

Kun je dat anders even voorschieten, mam? Ik betaal je binnen een paar dagen terug.

Kan het niet wachten tot je internetbankieren het weer doet? vroeg Irene. Moet het geld zo dringend overgemaakt worden?

Ja, zei Sophia, dat heb ik beloofd.

Irene schrok een beetje van het bedrag, maar Sophia wilde een stijlvolle bruiloft en met haar goedbetaalde baan kon ze dat ook bekostigen. Irene vond dat ze daar niets van moest zeggen. Zelf was ze heel zuinig opgevoed, maar jongeren lieten het geld veel meer rollen.

Kort nadat ze het geld had overgemaakt, belde Irene haar dochter op. Het nummer werd niet opgenomen. Irene voelde paniek opkomen, klopte het allemaal wel? Ze zocht haar notitieboekje waarin ze het oude nummer van Sophia had opgeschreven. Deze keer nam haar dochter wel op.

‘Hoezo heb ik een nieuw nummer en werkt mijn internetbankieren nog niet? Ik weet echt niet waar je het over hebt.’

Irene kon het bijna niet geloven. Naar wie had ze al dat geld voor de bruiloft overgemaakt?

Nu is haar dochter op bezoek. ‘Dus je hebt 20.000 euro naar een onbekende overgemaakt?’ vraagt Sophia aan haar moeder, terwijl ze op de hoekbank gaat zitten. Ze kijkt haar ongelovig aan.

‘Daar komt het helaas wel op neer,’ verzucht Irene. ‘Ik schaam me dood dat ik erin ben getrapt. Maar die oplichter gebruikte zinnen die jij ook zou kunnen gebruiken, het klonk helemaal niet verdacht. Misschien heeft hij heel uitgebreid onze berichten op social media gelezen, om

erachter te komen wat voor woorden we gebruiken?’

‘Geen idee, maar dat is natuurlijk mogelijk,’ reageert Sophia. ‘Heb je de politie al gebeld?’

‘Ja, de kans is klein dat ik ooit mijn geld terugkrijg. Ze zeiden dat het dagelijks honderden mensen overkomt. Alsof ik me daardoor minder dom zou voelen.’

‘Blijkbaar zijn die fraudeurs bijzonder overtuigend, anders trappen er geen honderden mensen per dag in.’

‘Tja, wat moet ik zeggen? Ik heb in elk geval geen moment getwijfeld dat jij het was. Ook je foto klopte, een recente foto.’

Sophia zwijgt en Irene begint zich ongemakkelijk te voelen. Alsof ze zich wil verdedigen, zegt ze: ‘De politie-agente vertelde aan de telefoon dat sommige mensen aangifte doen voor 150.000 euro, of zelfs voor meer dan 200.000 euro en dat geld is spoorloos. Soms zijn ze al hun spaargeld kwijt.’

Irene kijkt naar de grond. In haar binnenste borrelt een enorme woede op. Dat die online fraudeurs zo veel mensen voor enorme bedragen oplichten en dan nog vrijuit gaan! Het druist zo tegen haar rechtvaardigheidsgevoel in. Als de politie echt niets voor haar kan betekenen, moet ze misschien zelf proberen te achterhalen wie haar opgelicht heeft. Niet eens voor het geld, maar voor een stukje gerechtigheid. Ze hoopt natuurlijk dat het niet zover hoeft te komen dat ze op haar 63e achter criminelen aan gaat. Ze is iets te oud om James Bond te spelen.

Allemaal nep

‘Duidelijk, bedankt,’ zegt Frans en hij hangt op. Hij kan haast niet bevatten dat hij erin getrapt is. De bankmedewerker zei dat steeds meer mensen slachtoffer worden van cybercriminaliteit, zelfs van meerdere vormen. Frans vindt het een vreemd idee dat hij ook opeens onderdeel is geworden van dat soort statistieken, al is hij er ‘maar’ één keer in getrapt. Op de een of andere manier denkt hij vooral dat zoiets mensen met een laag IQ overkomt, die alles online vertrouwen, zelfs al die vreemde winacties op Facebook. Hij is altijd voorzichtig geweest. Winacties? Alsof iemand je zomaar iets cadeau geeft. Laatst zag hij op Facebook een winactie voor een gratis Jeep: 35.000 likes. Wie zijn die 35.000 naïvelingen, had Frans zich afgevraagd. Hij was echt een stuk voorzichtiger online en hij dacht dat hem daarom niets kon overkomen.

Toen hij een nieuwe mobiele telefoon wilde kopen, zag hij een goede aanbieding op de site BCC-aanbiedingen.nl. Pas later kwam hij erachter dat de website niet van de

bekende winkel was, maar eentje die tot in de puntjes nagemaakt was door oplichters. Hij kreeg zijn bestelling uiteraard niet, maar wat nog erger was: toen hij op de bestellink had geklikt, hadden de criminelen een virus op zijn computer geïnstalleerd en zijn rekening leeggeplunderd.

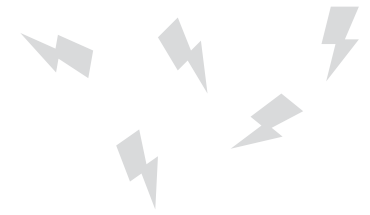
Frans kijkt naar het laptopscherm en zucht. Niet zo lang geleden zat hij nog tegen zijn zoon op te scheppen dat hij veel slimmer was dan al die online oplichters. Hoe moet hij hem nu vertellen dat hij in een nepwebshop is getrapt? Mark lacht hem vast uit. Maar alles aan de website klopte: naam, logo, slotje, retourbeleid, privacybeleid, hij kon gewoon met iDEAL betalen. En toen ging het mis...

De politie had hem verteld dat de criminelen al je gegevens onderscheppen op het moment dat je op een nepwebsite inlogt. Daarmee gaan ze naar de echte website van je bank, loggen in en plunderen je rekening. Dat was ook bij hem het geval geweest.

Frans googelt op ‘online fraude’; hij is benieuwd of mensen hier vaak in trappen. Vrij snel stuit hij op een bijzonder verhaal. Een 85-jarige vrouw werd gebeld dat er problemen waren met haar bankrekening en dat iemand haar bankpas zou komen ophalen. Ze vertrouwde het niet. Ze liep stiekem naar de burens, terwijl ze die man nog aan de lijn had. Ze fluisterde tegen haar buurvrouw dat die de politie moest bellen. De politie stond in de omgeving van de woning klaar, toen er twee uur later werd aangebeld. Een

achttienjarige man uit Drunen kwam naar binnen, vroeg naar de bankpas en werd aangehouden. De vrouw had toevallig de dag ervoor op de televisie gezien hoe iemand op deze manier geld was kwijtgeraakt door zo'n oplichter.

Ha, mooi, denkt Frans, soms worden die klootzakken dus wel gepakt. Geïnteresseerd scrolt hij verder. Onder aan het artikel wordt een forum voor slachtoffers van onlinefraude vermeld. Frans klikt door naar de website. Hij heeft behoefte om met mensen te praten die iets soortgelijks meegemaakt hebben. Die hem hopelijk begrijpen en niet uitlachen.

Hoofdstuk 3

Een jonge geldezel

Zoals elke ochtend leest Jack de politieberichten online: *In een woning in Almere is dinsdagochtend een meisje van zeventien gearresteerd. Ze wordt ervan verdacht betrokken te zijn bij de oplichting van veelal oudere mensen, die hun bankpassen en pincodes hebben afgegeven. De buit bedraagt zeker 44.000 euro.*

Jack weet precies om wie het gaat. Hij had haar benaderd via Instagram. Ze had geldproblemen en hapte meteen toe. Jammer dat ze opgepakt is, ze werkte goed mee. Maar er zijn genoeg andere mensen die schulden hebben. Ze geloven hem steeds en stellen hun bankrekeningen beschikbaar in de hoop dat ze daar geld mee verdienen. Meestal krijgen ze een strafblad en komen ze op de zwarte lijst van de banken. Zelf blijft hij buiten beeld.

Jack loopt naar de inpandige garage, waar zijn gloednieuwe Porsche geparkeerd staat. Even een ritje door de stad maken, want de hele dag achter de computer zitten begint gauw te vervelen. Nog een paar oudjes met veel

spaargeld oplichten en hij kan een mooie villa in Spanje kopen. Dit werk kun je overal ter wereld doen, dat is het voordeel. Misschien kan hij zelfs een keer zijn vader uitnodigen, zodat hij die eikel kan laten zien dat er wél iets van hem terechtgekomen is.

De enige plek waar hij zich vroeger gewaardeerd voelde was achter zijn computer. Online zagen mensen vrij snel dat hij talenten had. Online was hij iemand, thuis was hij niemand.

‘Luie klootzak, kom achter die computer vandaan en ga werken, dan word je iemand,’ zei zijn vader elke keer als hij hem achter zijn beeldscherm betrapte. Niet dat hij zelf het goede voorbeeld gaf, want hij werkte in een fabriek voor een laag loon, dat hij vooral aan alcohol spendeerde.

Als Jack terug is, kruipt hij weer achter het scherm. Max, een van zijn maten uit de business, is online.

Hoe gaat het, gozer? typt Max.

Goed, man. De oudjes happen massaal toe, reageert Jack. Het gaat zo makkelijk dat het zelfs een beetje saai wordt.

Volgens mij heb jij een uitdaging nodig, zegt Max. Ik heb een weddenschap lopen met een andere maat: één persoon op drie verschillende manieren oplichten.

Jack denkt even na. Op drie verschillende manieren? Na de eerste keer worden ze meestal een stuk oplettender, na de tweede keer helemaal. Dat lukt je nooit.

Dat gaan we zien, typt Max terug. Doe je mee, puur voor

de kick? Als het je lukt, krijg je van mij 1000 euro.

En als het me niet lukt? typt Jack.

Dan krijg ik 1000 van jou, reageert Max. Simpel toch? Als de zaken zo goed gaan, kun je vast een duizendje missen.

Jack glimlacht. Natuurlijk kan hij 1000 euro missen, dat is geen geld. Maar hij wil niet afgaan. Max weet dat het niet mee zal vallen om iemand drie keer achter elkaar op te lichten. En toch krijgt hij er nu al zin in.

En? Doe je het? typt Max ongeduldig.

Oké, reken er maar op dat je 1000 euro kwijtraakt, reageert Jack.

Wat een zelfvertrouwen, schrijft Max. Succes met je triple strike. Als het je lukt, ben je de eerste hacker die iemand op drie verschillende manieren heeft opgelicht.

Later! typt Jack terug en dan sluit hij snel af. Hij wil meteen aan de slag, op zoek naar een geschikt slachtoffer. Hij bekijkt een lijst met gegevens van ouderen. Opeens denkt hij aan een weduwe die hij laatst via WhatsApp had opgelicht. Zal hij het weer bij haar proberen?

Hoofdstuk 4

Dure schoenen

Irene kijkt op de klok. Sophia heeft gezegd dat ze rond vijf uur zou doorgeven of het lukte om vanavond samen te eten, maar waarschijnlijk is haar werk in het laboratorium alweer uitgelopen. Nog even afwachten dan maar.

De afgelopen uren heeft ze besteed aan artikelen lezen over WhatsApp-fraude. Ze wilde weten hoe die oplichters het precies aanpakken. Veel van die berichtjes beginnen met ‘Hey mam’ of ‘Hey pap’, maar ja, zo verdacht klinkt dat ook weer niet. De fraudeurs doen vaak uitgebreid onderzoek naar de slachtoffers, maar soms juist helemaal niet. Af en toe zijn er mensen die het leven van de oplichters voor de lol zuur maken. Irene zag een printscreen van zo’n gesprek: Hey mam, ik zit met een klein dringend probleem. Ik moet gauw voor 21.30 uur mijn nieuwe toestel en twee betalingen verwerken naar de KPN-webshop, maar kan niet inloggen op dit toestel. Kun je me helpen?

Dan volgen de betaalgegevens.

Ik ga het nu regelen! zegt de moeder.

Top, bedankt mam.

Vier minuten later: Is het gelukt, mam?

En dan het antwoord: Nou, ik heb nieuws voor je. Je treft het zo vanavond. Goed en slecht nieuws. Eerst het slechte: ik heb geen kinderen... Nu het goede: ik ben een uiterst gespecialiseerd strafrechtadvocaat, dus als je aangehouden wordt, kun je naar mij vragen en sta ik je graag bij. Gratis advies van je moeder: beroep je op je zwijgrecht tot je advocaat er is!

Irene had erom moeten grinniken. Geweldig om een crimineel zo om de tuin te leiden. Maar daarna was hij waarschijnlijk net zo vrolijk verdergegaan. Ze heeft inmiddels zo veel verhalen gelezen. De meeste liepen slecht af. Onvoorstelbaar wat een simpel berichtje kan aanrichten. Een ondernemer raakte meer dan 1 miljoen euro kwijt na een sms van zijn ‘bank’. De oplichter werd gelukkig opgepakt. Een 21-jarige Groninger had 140 geldezels ingezet om dat miljoentje in gedeeltes weg te sluizen. Wat de verdachte met al dat geld deed? Hij kocht vooral dure schoenen, verschillende paren kostten zelfs meer dan 1000 euro. Wat een geld, dacht Irene. Verder had ze blijdschap gevoeld dat het de politie gelukt was om die gast op te pakken. Weer eentje minder. Maar van haar oplichter ontbreekt tot nu toe elk spoor.

Tien minuten later rinkelt haar telefoon. ‘Hey mam, het gaat me helaas niet lukken om vanavond te komen,’ zegt

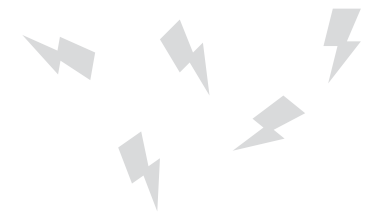
Sophia. 'Ik heb nog veel te doen.'

'Werk je niet te hard, lieverd? Het leven bestaat niet alleen uit werken.'

'Mam, ik vind mijn baan echt leuk, je hoeft je geen zorgen te maken. Het onderzoek gaat de goede kant op, daar word ik echt blij van. Denk jij maar liever aan jezelf. Ik heb het idee dat je de laatste tijd te veel piekert over wat er gebeurd is. Misschien moet je wat afleiding zoeken?' Sophia's stem krijgt een plagerige toon. 'Ga anders op Tinder kijken of er nog een leuke man van je leeftijd is.'

'Jij denkt dat je moeder op haar 63e gaat tinderen?' zegt Irene lachend. 'Ik ken die datingapp alleen van horen zeggen en ik denk dat dit meer iets is voor jongelui.'

'Niet waar, mam, onze buurvrouw heeft daar onlangs de liefde van haar leven ontmoet en zij is ouder dan jij. Ik kom binnenkort wel langs om je uit te leggen hoe het werkt.'

Hoofdstuk 5

Valse advertenties

Als Jack terug is, scrolt hij nog even door alle berichten op het hackersforum. Twee Roemenen scheppen op dat ze 4 miljoen euro hebben verdiend met valse advertenties. Zodra er personen reageerden, zeiden ze dat het product al verkocht was. Later mailden ze de slachtoffers dat de verkoop niet was doorgedaan en of ze nog interesse hadden. De e-mail bevatte een foto van het product als bijlage. Als slachtoffers op de foto klikten, werd er een virus op hun computer geïnstalleerd.

Jack denkt na over de methode die de Roemenen gebruikten en krijgt een idee. Even later maakt hij op diverse forums nepaccounts aan en plaatst een paar berichten. Zullen ze in de smaak vallen?

Terwijl hij afwacht, leest hij de nieuwe waarschuwingen op de site Cybercrimeinfo.nl. Mensen ontvangen massaal berichten met de tekst: *Je pakket is tijdens het transport zwaar beschadigd, wat moet je nu doen?* en *Mislukte levering*. Beide berichten bevatten een gevaarlijke link,

waarschuwt de politie. Maar Jack weet nu al dat veel mensen er toch op zullen klikken. Inspelen op angst werkt altijd goed.

Hij kijkt op de klok. Geduld is niet zijn sterkste eigenschap. Hij bewondert vooral de datingfraudeurs, die soms langer dan een half jaar een online relatie met een of andere oude taart hebben en haar elke dag complimentjes moeten geven, voordat ze zo verliefd wordt dat ze haar prins op het witte paard geen lening kan weigeren. Als hij het niet nodig had voor zijn triple strike, was hij nooit online gaan daten. De weduwe die hij op het oog heeft, accepteerde zijn vriendschapsverzoek op Facebook niet meteen. Toen ze dat na enkele dagen wel deed, bleken ze best veel gemeenschappelijke interesses te hebben, van tennissen tot lange natuurwandelingen en vogelspotten. Niet dat hij in werkelijkheid ooit langer dan twee seconden naar een vogel kijkt. Gelukkig heeft ze gevoel voor humor, zodat de berichtjes over en weer niet dodelijk saai zijn. Maar dat is nog geen reden om haar niet kaal te plukken.

Ongeduldig besluit hij alvast te checken of de berichten die hij op de forums geplaatst heeft, al iets opgeleverd hebben. Bingo! Hij kan haast niet geloven dat zo veel mensen op de links geklikt hebben. Komt het doordat ze schrikken of is het puur uit nieuwsgierigheid? Op diverse auto-forums had hij berichten geplaatst met titels als *Turken stelen*

mijn motor, help en *Marokkanen slopen mijn Suzuki, wie kent de daders?* Bij de meeste mensen die op de kwaadaardige links geklikt hebben kan hij de computers overnemen.